

Pomiar wartości aktywów i zobowiązań w świetle MSSF 13 „Wycena w wartości godziwej”

Wstęp

Zgodnie z Załoženiami Konceptyjnymi Sprawozdawczości finansowej „... wycena to proces zmierzający do ustalenia kwot pieniężnych w jakich składniki sprawozdania finansowego mają zostać ujęte i będą wykazywane w bilansie oraz sprawozdaniu z dochodu” [Międzynarodowe Standardy, 2011, s. A54]. Spośród czterech, możliwych do zastosowania podstaw wyceny – kosztu historycznego, wartości realizacji, aktualnej ceny nabycia oraz wartości bieżącej – w praktyce najszersze zastosowanie znalazły dwie pierwsze.

Przyjęcie kosztu historycznego, w przypadku aktywów, oznacza wycenę na poziomie ceny nabycia lub rzeczywistego kosztu wytworzenia. W odniesieniu do zobowiązań jest to wartość równa „kwocie wpływów otrzymanych w zamian za przyjęcie na siebie obowiązku” [Międzynarodowe Standardy, 2011, s. A54].

Wartość możliwa do uzyskania (realizacji), to w istocie cena po jakiej składnik aktywów mógłby zostać sprzedany, a zobowiązanie przeniesione w normalnym toku działalności. Inaczej mówiąc jest to wartość godziwa.

Celem artykułu jest przedstawienie i ocena procedur wyznaczania wartości godziwej aktywów i zobowiązań zgodnie z nowo wydanym Międzynarodowym Standardem Sprawozdawczości Finansowej Nr 13 „Wycena w wartości godziwej” (*IFRS 13 „Fair Value Measurements”*). W badaniach wykorzystano metody analizy i krytyki aktów prawnych oraz literatury przedmiotu, a także indukcji.

Spróbujemy odpowiedzieć na pytania: na ile możliwy jest obiektywny (neutralny) pomiar wartości godziwej, jakie warunki muszą być spełnione, aby kategorię tę uwolnić od świadomych manipulacji zarządu.

* Prof. dr hab., Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański, rachunkowosc@ug.wzr.edu.pl, ul. Armii Krajowej 101, 81-824 Sopot

1. Zakres zastosowania wartości godziwej

Od początku lat 80 XX wieku, w teorii i praktyce zarządzania oraz finansów zaczyna dominować pogląd, iż nadrzędnym celem funkcjonowania przedsiębiorstwa jest maksymalizacja jego wartości [Michalak, 2010, s. 451-453]. Wszelkie działania podejmowane przez podmiot, a także jego zasoby i kompetencje pracowników powinny być ukierunkowane na proces generowania wartości. Korzyści powstające z tego tytułu podlegają następnie redystrybucji pomiędzy interesariuszy – właścicieli kapitału (*shareholders*) i/lub inne zainteresowane strony (*stakeholders*), klientów, pracowników, dostawców, lokalne społeczności itp. Stąd, od rachunkowości zaczęto oczekiwać danych pozwalających z jednej strony, na identyfikację potencjału tkwiącego w jednostce – zdolnego do kreowania wartości, z drugiej zaś informacji, ujawniających rzeczywiste dokonania spółki, pokazujących czy i o ile wartość przedsiębiorstwa wzrosła [Walińska, 2009, s. 335].

Z oczywistych względów zadań tych nie mogła realizować rachunkowość bazująca na koszcie historycznym, zdominowana przez bierną rejestrację zdarzeń minionych. Prospektywne ukierunkowanie rachunkowości wymagało coraz szerszego włączenia do procesu wyceny wartości godziwej – lepiej odzwierciedlającej możliwości rozwojowe podmiotu, jego zdolność do generowania przepływów pieniężnych [Gierusz, 2011]. Aktualnie, wartość godziwa jest głównie wykorzystywana (jako jedyna podstawa wyceny lub dopuszczalna opcja) w następujących obszarach [Międzynarodowe Standardy 2011, cz.A], [Molenda, 2008], [Dyła, 2007, s. 81-93], [Dyduch, 2010], [Michalczuk, 2009, s. 35-44]:

- środków trwałych (MSR 16),
- wartości niematerialnych (MSR 38),
- nieruchomości inwestycyjnych (MSR 40),
- zastosowania MSSF po raz pierwszy (MSSF 1),
- aktywów biologicznych (MSR 41),
- pomiaru utraty wartości aktywów (MSR 36),
- aktywów i zobowiązań finansowych (MSR 39 i MSR 27),
- aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży (MSSF 5),
- świadczeń pracowniczych (MSR 19),
- połączeń jednostek gospodarczych (MSSF 3),
- konsolidacji sprawozdań finansowych (MSR 27),
- płatności w formie akcji (MSSF 2).

Należy podkreślić, że w regulacjach międzynarodowych granice zastosowań wartości godziwej systematycznie poszerzają się, a kategorii aktywów/zobowiązań, gdzie jej użycie byłoby zabronione – praktycznie już nie ma.

2. Cele i zakres MSSF 13

Cele wdrożenia Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej Nr 13 można sformułować następująco:

- ujednoczenie definicji i zasad pomiaru wartości godziwej – obecnie, wiele standardów odwołuje się do tej kategorii, jednak każdy z nich inaczej ją definiuje i wskazuje różne metody jej wyznaczania,
- standaryzacja i poprawa jakości ujawnień o wartości godziwej,
- zbliżenie regulacji międzynarodowych do US GAAP, a w tym przypadku do SFAS 157 (ASC 820) „Fair Value Measurements” [Epstein i inni, 2010, s. 169-212].

MSSF 13 nie wprowadza żadnych nowych obowiązków lub opcji wykorzystania wartości godziwej, porządkuje jedynie istniejące rozwiązania, eliminując rozbieżności, jakie w tym obszarze istniały pomiędzy poszczególnymi standardami.

Prace nad omawianą regulacją trwały od listopada 2006 r., końcową wersję standardu opublikowano 13 maja 2011 r. MSSF 13 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 stycznia 2013 r. – jego wcześniejsze wdrożenie jest możliwe, należy jednak ten fakt ujawnić. Analizowane rozstrzygnięcia są stosowane prospektywnie, nie ma więc potrzeby prezentacji danych porównawczych dla okresów wcześniejszych.

Po MSSF 13 należy sięgać ilekroć inny standard wymaga wyceny w wartości godziwej lub w oparciu o wartość godziwą (przykładowo, jest to wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży jak w MSSF 5).

Od tej generalnej reguły przewidziano dwa wyjątki. Pierwszy, dotyczy wyłączenia zasad wyceny i ujawnień. Ma to miejsce w odniesieniu do:

- transakcji wynagrodzeń w formie akcji (MSSF 2),
- leasingu (MSR 17),
- pozycji wycenianych w sposób zbliżony do wartości godziwej, ale nie w wartości godziwej (przykładowo, pomiar wartości użytkowej wg MSR 36 lub ustalanie możliwej do uzyskania ceny netto, zgodnie z MSR 2).

Druga grupa wyjątków obejmuje obowiązek wykorzystywania zasad wyceny przy zwolnieniu z zakresu ujawnień. Dotyczy to:

- aktywów planów emerytalnych (MSR 19),
- inwestycji funduszy emerytalnych (MSR 26),
- aktywów, których wartość odzyskiwalna jest równa wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży (MSR 36).

MSSF 13 będzie zatem wykorzystywany głównie w jednostkach, które stosują model wartości godziwej w odniesieniu do nieruchomości inwestycyjnych (MSR 40) lub model przeszacowania w stosunku do środków trwałych oraz wartości niematerialnych (MSR 16 i MSR 38), posiadają instrumenty finansowe (MSR 39), ewentualnie wytwarzają produkty rolne (MSR 41).

3. Pojęcie wartości godziwej

Zgodnie z MSSF 13, wartość godziwa jest to cena jaką można by uzyskać przy sprzedaży składnika aktywów lub którą należałoby zapłacić za przeniesienie zobowiązania, w zwykłej transakcji pomiędzy uczestnikami rynku na dzień wyceny. Jest to definicja, w swej istocie zbieżna z regulacją ustawy o rachunkowości, gdzie w art. 28 ust. 6 czytamy „... za wartość godziwą przyjmuje się kwotę, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej, pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, nie powiązanimi ze sobą stronami”. W obu przypadkach jest zatem mowa o cenie wyjścia (sprzedaży). Przytoczone sformułowania nie odbiegają również od zawartych w SFAS 157 (ASC 820) [Epstain i inni, 2010, s. 176].

Przeprowadzenie wyceny w wartości godziwej wymaga od jednostki [Wycena według wartości godziwej, 2011, s. 3]:

- wskazania elementu aktywów lub zobowiązań, który będzie podlegał wycenie,
- przyjęcia założenia co do możliwie najlepszego wykorzystania obiektu – w odniesieniu do składnika aktywów niefinansowych,
- identyfikacji podstawowego lub najkorzystniejszego rynku, na którym transakcja mogłaby przebiegać,
- doboru właściwej techniki wyceny.

Procedurą wyceny objęty jest zawsze konkretny składnik aktywów lub zobowiązań. Stąd, konieczność uwzględnienia jego cech specyficznych: stanu technicznego, lokalizacji, ograniczeń prawnych w użytkowaniu i sprzedaży, relacji popytu i podaży zachodzących na danym

rynku. Przedmiotem wyceny może być pojedynczy obiekt, lub grupa aktywów/zobowiązań, ewentualnie aktywów i zobowiązań, tworzących tzw. jednostkę rozliczeniową. Znajdujemy tu pewne analogie do ośrodków generujących przepływy pieniężne wyróżnianych dla potrzeb pomiaru utraty wartości aktywów (MSR 36).

Przy wycenie aktywów niefinansowych, np. środków trwałych lub nieruchomości inwestycyjnych, wartość godziwa powinna odzwierciedlać możliwie najbardziej efektywne wykorzystanie obiektu, o ile jest ono:

- fizycznie możliwe,
- prawnie dopuszczalne i
- opłacalne dla użytkującego.

Przy czym zakłada się, że aktualny sposób eksploatacji obiektu jest najlepszym z możliwych, o ile nie ma dowodów na to, że inne wykorzystanie zwiększyłoby jego wartość rynkową. Jak łatwo zauważyć, wśród wymienionych warunków nie wskazano na wymóg – „możliwe ze względów rynkowych”. Oznacza to, że jeżeli przykładowo przedmiotem wyceny jest budynek przeznaczony na wynajem, to ustalając jego wartość godziwą należy założyć, iż jest on w pełni obłożony, nawet jeżeli aktualnie stoi pusty. Oczywiście, przy spełnieniu wszystkich pozostałych warunków, to jest gotowości technicznej do wynajmu, zdolności prawnej właściciela do zawarcia stosowanych umów oraz przyjmując, że jest to korzystne dla wynajmującego.

Ocenie należy także poddać tryb pracy składnika aktywów – jeżeli obiekt najbardziej efektywnie funkcjonuje w ramach jednostki rozliczeniowej (np. jest elementem składowym instalacji produkcyjnej), to należy przyjąć, że jego sprzedaż także nastąpi wraz z całą jednostką rozliczeniową.

Wycena w wartości godziwej zakłada realizację tzw. zwykłej transakcji, polegającej na sprzedaży składnika aktywów lub przeniesieniu zobowiązania. Transakcja ta może przebiegać na rynku podstawowym (głównym) lub najbardziej korzystnym. Pierwszy z nich charakteryzuje się największym wolumenem sprzedaży i poziomem aktywności w obrocie wycenianymi aktywami i zobowiązaniami. Najczęściej rynkiem podstawowym, jest ten na którym jednostka zwyczajowo działa. Podmiot powinien mieć dostęp do rynku głównego w momencie wyceny, ale nie ma konieczności, by był w stanie dokonać na nim sprzedaży. Ponieważ poszczególne jednostki mogą operować na różnych rynkach podstawowych, ten sam obiekt może mieć odmienne wartości godziwe.

W przypadku braku rynku głównego, za kanwę wyceny służy tzw. rynek najbardziej korzystny.

Przy wycenie przyjmuje się założenie, że do transakcji przystępują uczestnicy rynku, którymi są strony:

- nie powiązane ze sobą w rozumieniu MSR 24 „Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych”,
- dysponujące stosowną wiedzą o obiektach będących przedmiotem sprzedaży,
- będące w stanie przeprowadzić transakcję,
- nie zmuszone do dokonania zakupu/sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania,
- działające we własnym, najlepiej pojętym interesie.

Koszty sprzedaży nie są uwzględniane przy ustalaniu wartości godziwej, gdyż pozostają specyficzne dla samej transakcji, nie będąc atrybutem wycenianego obiektu. Powinny być one ujmowane zgodnie z odrębnymi MSSF. Wyjątek stanowią płody rolne, inne aktywa biologiczne i surowce – jeżeli „lokalizacja jest specyficzną cechą składnika aktywów, cenę na podstawowym (lub najbardziej korzystnym rynku) koryguje się o koszty transportu składnika aktywów z obecnej lokalizacji do tego rynku” [IFRS 13, 2011].

4. Techniki pomiaru wartości godziwej

Dla ustalania wartości godziwej podmiot może wykorzystywać dwojakiego rodzaju dane:

- obserwowalne – pochodzące spoza jednostki, ogólnie dostępne, ujawniane publicznie, dotyczące aktualnych zdarzeń i transakcji zachodzących na rynku (np. informacje giełdowe),
- nieobserwowalne – są to założenia wewnętrzne przyjęte przez spółkę, trudne do obiektywnego zweryfikowania.

MSSF 13 wskazuje na trzy możliwe podejścia do wyznaczania wartości godziwej:

- 1) rynkowe, gdzie zastosowanie znajdują ceny i inne informacje pochodzące z rynku, a dotyczące identycznych lub podobnych składników aktywów i zobowiązań;
- 2) kosztowe (odtworzeniowe), bazujące na kosztach jakie jednostka musiałaby ponieść, aby odtworzyć dany składnik aktywów (np. maszynę produkcyjną);

- 3) dochodowe, wykorzystujące różnorakie modele matematyczne i statystyczne, w tym oparte na zdyskontowanych przyszłych przepływach pieniężnych.

Przedsiębiorstwo powinno używać poszczególnych technik, uwzględniając specyfikę wycenianego obiektu. Niekiedy, uzasadnione być może zastosowanie jednocześnie więcej niż jednej metody, np. przy wycenie jednostki generującej przepływy pieniężne [Wycena według wartości godziwej, 2011, s. 7]. Tym niemniej, niezależnie od przyjętych procedur, należy maksymalnie wykorzystywać obserwowalne dane wejściowe.

Zmiana techniki wyceny może się okazać konieczna w przypadku:

- 1) pojawienia się nowej metody, gwarantującej uzyskanie lepszych wyników;
- 2) zdobycia przez podmiot dostępu do nowych informacji;
- 3) braku informacji dotychczas wykorzystywanych;
- 4) zmiany uwarunkowań rynkowych.

Przejęcie z jednej techniki na inną oznacza zmianę szacunków, co zgodnie z MSR 8 powinno być rozliczane prospektywnie. Jednak MSSF 13 zwalnia w tym przypadku podmioty z ujawnień wymaganych przez MSR 8.

Analizowany standard wprowadza hierarchię metod pomiaru wartości godziwej, wyznaczając trzy poziomy. Pierwszy, to ceny notowane na aktywnych rynkach dla identycznych aktywów i zobowiązań – bez żadnych modyfikacji. Poziom drugi, obejmuje ceny pochodzące z aktywnych rynków dla podobnych obiektów, ceny takich samych składników bilansowych, lecz notowane na rynkach mniej aktywnych oraz techniki wyceny bazujące na obserwowalnych danych rynkowych (np. stopach procentowych, krzywych dochodowości, spreadach kredytowych itp.)

Na poziomie trzecim wykorzystywane są techniki, w których żadna ze zmiennych wejściowych nie ma charakteru danych obserwowalnych – choć celem nadal pozostaje określenie ceny wyjścia na rynku. Podsumowanie dotychczasowych rozważań dotyczących metodyki wyznaczania wartości godziwej zawarto w tabelicy 1.

Tablica 1. Techniki pomiaru wartości godziwej według MSSF 13

Hierarchia pomiaru wartości godziwej	Dane wejściowe	Podejścia do wyceny
poziom I	obserwowalne	podejście rynkowe (ceny identycznych obiektów bez korekt)
poziom II	obserwowalne	podejście rynkowe (ceny korygowane) podejście dochodowe (dane z rynku)
poziom III	nieobserwowalne	podejście dochodowe podejście kosztowe (dane spoza rynku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie IFRS 13.

5. Wycena zobowiązań i własnych instrumentów kapitałowych

Zgodnie z rozstrzygnięciami MSSF 13, wartość godziwa to między innymi cena, jaką jednostka musiałaby zapłacić za przeniesienie zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego w zwykłej transakcji pomiędzy uczestnikami rynku na dzień wyceny. Jeżeli cena taka nie istnieje, podmiot powinien dokonać pomiaru wartości z pozycji uczestnika rynku, który posiada dany instrument jako składnik aktywów.

Procedura wyceny przebiega wówczas następująco [Wycena według wartości godziwej, 2011, s. 4-5]:

- 1) należy rozpocząć od ustalenia ceny pochodzącej z aktywnego rynku dla identycznego składnika aktywów; w przypadku jej braku,
- 2) sięgnąć po obserwowalne dane dostępne z mniej aktywnego rynku dla identycznego instrumentu; jeżeli i ta droga zawiedzie,
- 3) trzeba skorzystać z innych technik wyceny, przyjmując podejścia:
 - dochodowe – polegające na szacowaniu zdyskontowanych przepływów pieniężnych jakie powodowałoby dane zobowiązanie lub instrument kapitałowy, jako składnik aktywów lub,
 - rynkowe – bazujące na cenach rynkowych podobnych pozycji traktowanych jak aktywa.

W wyjątkowych sytuacjach może się okazać, że przy wycenie zobowiązań i instrumentów kapitałowych, nie tylko nie istnieje rynek dla tych pozycji, ale także trudno wskazać dla nich ceny z perspektywy posiadacza aktywów. Wówczas, celowym jest skorzystanie z innych technik wyceny, szacując wartość z pozycji jednostki spłacającej dług/kapitał.

Przy ustalaniu wartości godziwej zobowiązań należy ponadto uwzględnić ryzyko braku spłaty, w tym ryzyko kredytowe. Zakłada się

przy tym, że ryzyko to pozostaje bez zmian przed i po przeniesieniu składnika zobowiązań.

Standard zabrania dokonywania korekt z tytułu posiadania dużego pakietu instrumentów będących przedmiotem wyceny, np. znacznej ilości akcji danej firmy. Trzeba natomiast brać pod uwagę inne premie lub dyskonta, które uczestnicy rynku respektowaliby przy pomiarze wartości składnika aktywów lub zobowiązania na poziomie pojedynczej jednostki. Są to przykładowo premie z tytułu kontroli (jednostka posiada już 60% akcji danej spółki i chce nabyć więcej) lub dyskonto z tytułu braku płynności.

6. Zakres ujawnień o wartości godziwej

Dla potrzeb ujawnień, MSSF 13 dzieli aktywa i zobowiązania na dwie grupy. Są to składniki wyceniane w wartości godziwej:

- 1) systematycznie, np. nieruchomości inwestycyjne zgodnie z MSR 40 lub środki trwałe wg MSR 16,
- 2) jednorazowo (sporadycznie) np. aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży w myśl MSF 5.

Wyznaczono zestaw ujawnień wspólnych dla obu kategorii. Prezentacji podlega:

- 1) wartość godziwa na dzień raportowania,
- 2) przyjęty dla potrzeb wyceny poziom w hierarchii (1,2,3),
- 3) dla poziomów 2 i 3, metody wyceny i dane wejściowe oraz ewentualne zmiany w technice wyceny i przyczyny ich wprowadzenia,
- 4) dla poziomu 3, opis przyjętego modelu wyceny, z analizą danych wejściowych i metod doboru techniki wyceny,
- 5) przyczyny, dla których składnik aktywów nie jest użytkowany w możliwie najlepszy sposób.

W odniesieniu do obiektów wycenianych systematycznie, na poziomie 3 hierarchii, konieczne jest uzgodnienie bilansu otwarcia i zamknięcia, z rozbiciem na:

- 1) łączne zyski/straty ujęte w rachunku zysków i strat lub w pozostałym wyniku całościowym, ze wskazaniem wiersza prezentacji,
- 2) transakcje zakupu, sprzedaży, emisji – osobno dla każdego rodzaju operacji,
- 3) przeniesienia do i z poziomu 3 hierarchii, z ujawnieniem przyczyn takich działań.

Zakończenie

Dotychczasowe rozważania pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

1. Bez wątpienia MSSF 13 jest regulacją ważną i z dawna oczekiwaną. Eliminuje rozbieżności istniejące w tym obszarze pomiędzy różnymi standardami, wnosi też nowe wątki do samej definicji wartości godziwej, co obrazuje tablica 2.

Tablica 2. Zmiany w definicji wartości godziwej wprowadzone przez MSSF 13

Dotychczasowe sformułowania	Zapisy MSSF 13
Cena w transakcji wymiany – bez precyzowania czy chodzi o cenę wejścia czy wyjścia	Cena jaką można otrzymać przy sprzedaży składnika aktywów – cena wyjścia
Transakcja zawarta bezpośrednio pomiędzy poinformowanymi i zainteresowanymi stronami	Transakcja między uczestnikami rynku
Cena za jaką zobowiązanie można uregulować	Cena za jaką zobowiązanie można przenieść

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Międzynarodowe Standardy 2011, s. A 579, A 1108], [Wycena według wartości godziwej 2011, s. 2], [IFAS 13]

2. Na podkreślenie zasługuje zwłaszcza uporządkowanie procedur pomiaru analizowanej kategorii – podziału danych na obserwowalne i nieobserwowalne, wskazanie trzech podejść – rynkowego, dochodowego i kosztowego oraz trzech poziomów w hierarchii wyceny. Nie bez znaczenia pozostaje także zbliżenie do regulacji amerykańskich – SFAS 157 (ASC 820). W załącznikach do MSSF 13 zawarto ponadto kilkanaście przykładów wyznaczania wartości godziwej typowych składników aktywów i zobowiązań, w tym: grupy aktywów składającej się z wewnętrznie wytworzonego oprogramowania, środków trwałych i zobowiązania oraz grupy aktywów nabytych w ramach połączenia jednostek gospodarczych.

3. Niestety MSSF 13 nie eliminuje (choć znacznie ogranicza), subiektywizm jaki towarzyszy ustalaniu wartości godziwej – zwłaszcza jeżeli podmiot nie może skorzystać z poziomu 1, to jest cen notowanych na aktywnych rynkach dla identycznych aktywów i zobowiązań. Podejścia dochodowe i kosztowe bazują w dużej mierze na szacunkach wewnętrznych zarządu – danych nieobserwowalnych, a tu obszar manipulacji znacznie się poszerza. Mankament ten może być wyeliminowany

przez szeroki zakres ujawnień, jakich wymaga standard – dotyczy to zwłaszcza obowiązku prezentacji danych wejściowych do modeli użytych na 3 poziomie hierarchii wyceny.

4. Wartość godziwą wyznacza cena hipotetyczna, ustalona na dzień wyceny. Aspekt ten jest szczególnie widoczny w kilku istotnych założeniach czynionych przy dokonywaniu obliczeń, przyjmuje się bowiem, że:

- 1) możliwa jest sprzedaż danego obiektu wraz z całą jednostką rozliczeniową (grupą aktywów),
- 2) składnik aktywów niefinansowych jest wykorzystywany najbardziej efektywnie, nawet jeżeli rynkowo jest to mało prawdopodobne,
- 3) jednostka operuje na głównym lub najbardziej korzystnym rynku, lecz nie ma wymogu aby była w stanie dokonać na nim sprzedaży,
- 4) uczestników rynku wyróżnia brak powiązań, dysponowanie odpowiednią wiedzą o obiektach oraz brak przymusu zawarcia transakcji.

5. Niestety nie usunięto podstawowego mankamentu dotychczas obowiązujących rozwiązań – wielości opcji pomiaru wartości godziwej. Przesądza o tym bogaty katalog wyłączeń zawarty w MSSF 13. Przykładowo, w zakresie MSR 36 „Utrata wartości aktywów” – z regulacji MSSF 13 wyeliminowano całkowicie ustalanie wartości użytkowej, pozostawiono jednak zasady wyceny dla wyznaczania wartości odzyskiwalnej równej wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży. Tu wyłączenie dotyczy tylko zakresu ujawnień.

6. Wątpliwości związane z pomiarem wartości godziwej na pewno nie znikną wraz z pojawieniem się MSSF 13. Łatwiej jednak będzie, zwłaszcza biegłym rewidentom kontrolować sam proces wyceny, a zwłaszcza zasadność stosowania poszczególnych technik.

Interesariusze sprawozdania finansowego pozyskają natomiast – zawartą w informacji dodatkowej - wiedzę o wpływie wycen w wartości godziwej na wynik operacyjny i/lub całościowy.

Literatura

1. Dyduch A. (2010), *Wycena aktywów i zobowiązań w wartości godziwej*, [w:] *Perspektywy rozwoju rachunkowości, analizy i rewizji finansowej w teorii i praktyce*, (tom I) B. Micherda (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.

2. Dyląg R. (2007), *Zakres i techniki ustalania wartości godziwej według MSR/MSSF i ustawy o rachunkowości*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, t. 41 (97), Warszawa.
3. Epstein B., Nach R., Bragg S. (2010), *GAAP 2010. Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles*, John Wiley and Sons.
4. Gierusz J. (2011), *Koszt historyczny czy wartość godziwa – dylematy wyceny w rachunkowości*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, t. 62 (118), Warszawa.
5. IFRS 13 (2011), *Fair Value Measurements*, www.iasb.org
6. Michalak M. (2010), *Tworzenie i pomiar wartości*, [w:] *Rachunkowość zarządcza. Podejście operacyjne i strategiczne*, I. Sobańskiej (red.), Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
7. Michalczuk G. (2009), *Wartość godziwa – narzędzie pomiaru ekonomicznego aktywów w rachunkowości*, [w:] *Rachunkowość w procesie tworzenia wartości przedsiębiorstwa*, I. Sobańska i T. Wnuk-Pel (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
8. *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej* (2011), Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, IFRS Foundation, Warszawa.
9. Molenda W. (2008), *Wartość godziwa – zastosowanie i procedury ustalania*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.
10. *MSSF 13. Wycena według wartości godziwej* (2011), materiały szkoleniowe Ernst and Young, nie publikowane.
11. Ustawa z dnia 29 września 1994 r., o rachunkowości (Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 z póź. zm.)
12. Walińska E. (2009), *Koncepcja zysku całościowego a wartość bilansowa przedsiębiorstwa* [w:] *Zasoby i procesy w rachunkowości jednostek gospodarczych*, pod red. T. Kiziukiewicz, Difin, Warszawa.
13. *Wycena wartości godziwej* (2011), BPP, Profesjonal Education, Warszawa.

Streszczenie

Wobec coraz szerszego zastosowania wartości godziwej jako podstawy wyceny składników sprawozdania finansowego, szczególnego znaczenia nabierają procedury pomiaru tej kategorii oraz zakres obowiązujących w tym obszarze ujawnień. Zagadnieniom tym poświęcony jest MSSF 13 – zawierający nową definicję wartości godziwej oraz wskazujący na możliwe do zastosowania podejścia do wyceny, hierarchię źródeł pomiaru wartości, a także dane wejściowe do modeli wyceny. Analizowany standard nie wprowadza żadnych nowych obowiązków lub opcji dla wyceny w wartości godziwej, eliminuje jedynie ist-

niejące rozbieżności pomiędzy poszczególnymi MSR/MSSF ujednocila też formę prezentacji informacji. W artykule dokonano oceny proponowanych przez MSSF 13 technik wyceny z wyeksponowaniem towarzyszących im założeń. Podkreślono, iż poza pierwszym w hierarchii poziomem, bazującym na aktualnych cenach pochodzących z aktywnych rynków dla identycznych składników, pozostałe poziomy nie gwarantują obiektywizmu w wyznaczaniu wartości godziwej.

Słowa kluczowe

wartość godziwa, pomiar, Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej

Fair value of assets and liabilities according to IFRS 13 (Summary)

Due to the fact that fair value approach plays more and more significant role in assets and liabilities valuation, procedures for such measurement followed by the scope of disclosures become of great importance. These issues are covered by IFRS 13 which not only includes a new definition of fair value but also indicates possible valuation approaches, their hierarchy and input data to models for estimation. The standard does not set any new requirements or options for fair value measurement in financial statements, it eliminates however existing discrepancies between various IAS/IFRS's and provides coherent presentation format and scope of disclosures. The article assesses valuation techniques proposed by IFRS 13 putting emphasis on their underlying assumptions. It must be stressed that apart from level one of the hierarchy, which is based on current market prices, other levels do not ensure objectivity in terms of establishing fair value.

Keywords

fair value, measurement, International Financial Reporting Standards